

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ДОХОДІВ ПІДПРИЄМСТВ

Одержання прибутку, який є основною метою будь-якої підприємницької діяльності, суттєво залежить від величини доходів, тому всі підприємства прагнуть одержати якнайкращі результати за цим показником, а це в свою чергу стає предметом аудиторських перевірок.

Найбільш загальне уявлення про доходи відображається у Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, дохід – це збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов’язань, які призводять до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства) за звітний період [1]. Питання проведення аудиту доходів підприємств розглядалися в працях українських вчених-економістів: Ф.Ф. Бутинець, С. Я. Зубілевич, Н.І. Дорош, Л. М. Крамаровський, А. М. Кузьмінський, Л. П. Кулаковська, О. Ю. Редько та інших. Зокрема, у працях цих вчених сформульовано основну мету аудиту доходів підприємств - встановлення достовірності, об’єктивності, правдивості та законності відображення в бухгалтерському обліку й фінансовій звітності доходів і донесення цієї інформації через аудиторський висновок до користувачів.

Під час проведення аудиту доходів підприємств основними джерелами інформації для аудитора є: елементи облікової політики суб’єкта господарювання з питань доходів; записи в первинних документах з обліку доходів, на основі яких формується чистий прибуток підприємства; облікові документи (рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, договори купівлі-продажу, платіжні вимоги, платіжні доручення, довідки бухгалтерії), які використовують для відображення в обліку операцій з формування прибутку підприємства; акти, аудиторські висновки та інша документація, яка була відображена в минулих періодах; звітність, що узагальнює результати аудиту; законодавчі акти та інші нормативні документи [4, с.176].

Завдання аудиту доходів підприємств полягають в отриманні впевненості в тому що: доходи одержані за результатом дійсних операцій у процесі звичайної діяльності; відображені у звітності доходи відповідають інформації, узагальненій на відповідних рахунках бухгалтерського обліку; доходи, відображені на рахунках бухгалтерського обліку, підтверджені відповідними первинними документами на відвантажену продукцію та надані послуги; доходи відображені у відповідному періоді; доходи висвітленні в примітках до фінансової звітності належним чином [2, с.422].

У процесі аудиторської перевірки доходів аудитору доцільно здійснити аналіз підприємства за такими напрямками: аналіз облікової політики підприємства та її доцільність; перевіряється, чи відбулись зміни в обліковій політиці підприємства; умови визнання доходів; аналізується методика утворення чистого прибутку підприємства; аналіз звітності та її показників; ведення окремого обліку доходів та основної документації, на основі якої ведеться облік доходів [4, с.177].

До процедур загального призначення при аудиті доходів підприємств відносять:

- вивчення документації про характер діяльності підприємства та галузі;
- перевірка дотримання калькуляційних цін та перевірка ціноутворення відвантаженої продукції пов’язаним особам;
- аналітична перевірка продажу шляхом одержання узагальненої інформації про продажі з класифікацією за основними видами продукції за період, що перевіряється;

- аналіз рахунків, що пов'язані з доходами, підрахунок на арифметичну точність, порівняння суми з початковим сальдо;
- отримання підтвердження суттєвих доходів поточного періоду фактичним одержанням коштів або негрошових надходжень;
- розгляд інформації, що наведена в податковій звітності та оцінювання достовірності визначення відстрочених активів та зобов'язань з податку на прибуток підприємств;
- аналіз підсумкової суми та проміжних величин (місячних, квартальних тощо) доходів, що пов'язана з одержанням цих доходів і розподіленням їх по видах продукції, секторах реалізації або інших суттєвих факторах;
- перевірка на відповідність даних аналітичного та синтетичного обліку доходів рахункам 7 класу та на предмет наявності великих або незвичайних операцій;
- оцінка підтвердження повноти розкриття інформації про доходи в фінансовій звітності;
- аналітичні процедури по виявленню невідображених в обліку доходів.

Крім процедур загального призначення може прийматися рішення про використання додаткових процедур аудиту доходів, воно повинне базуватися на тому, чи змінює аудиторське судження отримана відповідна інформація або перекручення, що знайдені в результаті перевірок по суті або одержані із інших джерел у процесі аудиту, оціненого рівня ризику суттєвих перекручень, а також на оцінці того, чи достатньо було основних процедур для виконання завдань аудиту [3, с.500].

Вищезазначені аудиторські процедури, як складові програми аудиту доходів, дозволяють охопити основні операції в процесі діяльності з доходами кожного підприємства та зумовлюють якісне проведення аудиту доходів.

Таким чином, аудит доходів підприємств в сучасних умовах потребує методичного та теоретичного вдосконалення. Враховуючи те, що система аудиту в Україні знаходиться у процесі розвитку та вдосконалення, виникає необхідність у створенні системи контролю його якості. Сьогодні якість вітчизняного аудиту взагалі й аудиту фінансової звітності зокрема викликає багато суперечок: методика перевірки залишається недосконалою і не повністю враховує сучасні наукові надбання, що мають бути покладені в основу розвитку аудиторської практики.

Отже, потрібно розробити досконалу методику складання аудиторських робочих документів, в тому числі щодо аудиту доходів підприємств, наявність якої, з одного боку, надасть можливість аудитору в разі необхідності захистити сумлінність виконання своїх обов'язків, а з іншого – документування процедур аудиторської перевірки створить базу для контролю якості аудиторських перевірок. Також необхідно продовжувати розвивати систему аудиторського фінансового контролю в Україні шляхом гармонізації його нормативно-правового забезпечення із міжнародними та європейськими стандартами.

Література:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”: Наказ Міністерства фінансів України від 14.12.1999 р. № 860/4153.
2. Бутинець Ф. Ф. Аудит: підручник / Ф. Ф. Бутинець. – 3-тє вид., переробл. і доповн. - Житомир: ПП “Рута”, 2006. – 512 с.
3. Кулаковська Л. П. Організація і методика аудиту: навч. посіб. / Л. П. Кулаковська, Ю. В. Піча. - К. : Каравела, 2006. – 560 с.
4. Усач Б. Ф. Організація і методика аудиту : підручник / Б. Ф. Усач, З. О. Душко, М. М. Колос. – К. : Знання, 2006. – 295 с.